

Milleks valida?
Kirjutab Marju
Lauristin
Loe lk 2

Milline on põletavaim
teema Sinu maakonnas?
Loe lk 4-7

*Tule
meiega!
Täna Türi ja
Tallinn, homme
Toompea!*

Sotsiaaldemokraat

Kohalike volikogude valimised 20. oktoobril

www.sotsdem.ee • oktoober 2013

Tule meiega! Teeme üheskoos Eesti elamisväärsemaks

Sotsiaaldemokraatide poliitika üle Eesti seab inimesed esikohale. Peame meeles, et kohalik omavalitsus peab elanike huve teenima ning lähtume inimeste soovidest ja vajadustest.

Kogu Eesti elamisväärseks

Kõikjal Eestis peab olema hea elada ning vajalikud teenused käeulatuses. Väikelinnade ja maapiirkondade arengu mootoriks on omavalitsuse ja riigi koostöö inimvara arendamisel, ettevõtlust võimaldav taristu, omavalitsuse soosiv suhtumine ettevõtlusesse ning liikumisvõimaluste tagamine.

Toetame ettevõtteid vajalike töötajate leidmisel ja tingimuste loomisel. Arvestame ettevõtjate vajadustega kutsehariduse planeerimisel.

Viime läbi tervikliku riigireformi, et inimestele oleks kõikjal Eestis tagatud kodulähedased ja kvaliteetsed avalikud teenused.

Tutvustame noortele kodupiirkonna ettevõtteid ja töövõimalusi. Aitame kaasa kooliõpilaste suvel töötamisele. Toetame spetsialiste elamispiinnaga kodukohta tagasipöördumisel.

Lapsed ja haridus

Seame lapsed ja noored esikohale, nende arengust ja otsustest sõltub omavalitsuste käekäik tulevikus. Igale lapsele ja noorele tuleb kindlustada turvaline ja arendav kasvukeskkond ning tagada parim võimalik haridus. Omavalitsuse piirid ei tohi olla takistuseks hea hariduse saamisel, omavalitsuste koostöö on mõõdapääsmatu. Tuleb luua tingimused laste turvaliseks ja võimalikult kiireks kodust kooli liikumiseks jalgsi, koolibussi või jalgrattaga.

Tagame koostöös riigiga igale lapsele kohe lasteaia või lastehoiuvõimaluse.

Kindlustame igale koolinoorele tervisliku ja tasuta koolilõuna gümnaasiumi lõpetamiseni.

Kindlustame igale lapsele ja noorele osavõtu vähemalt ühest huviala- või spordiringist.

Läbipaistev valitsemis- kultuur

Me ei taha saada inimestelt mandaati valitsema järgmised neli aastat nende eest ja nende asemel. Me tahame kutsuda kõiki inimesi, kogukondi ja huvigruppe tulema koos meiega. Üheskoos saame arutada, otsustada ja ka ellu viia seda, mis on parim Eestile. Seame kohaliku elu korraldamisel esiplaanile kogukonna vajadused ning soovime vähendada erakondliku egoismi ja sisutut kemplemist.

Muudame asjaajamise lihtsaks – inimene suhtleb ühe ametnikuga, kes ajab tema eest paberid korda. Inimlik ja hooliv avalik teenus peab olema kättesaadav igas omavalitsuses.

Anname inimesele võimaluse rääkida kaasa omavalitsuse eelarve koostamises.

Toetame noortevolikogusid ja asumiseltse. Lõpetame ametnike sundparteistamise.

Lasnamäe, kandidaat nr

1459

Sven Mikser
SDE esimees

Mitte ainult Tallinnast

Kandidaadid üheksakümne kuues Sotsiaaldemokraatliku Erakonna valimisnimekirjas Eesti linnades ja valdades teevad oma ideid valijatele tuntuks ning kampaania on olnud äge. Loodan, et üleriigilisel meedial jagub jaksu tegelda ka pealinnast kaugemate kantidega, ehkki Tallinn, kus kandidaatide seas on üle poole Vabariigi valitsusest ja kolmandik parlamendist, neelab lõviosa tähelepanust.

Seni on ajakirjanduse üheks lemmikteemaks olnudki niinimetatud "peibutuspartide" küsimus. Tegu on suuresti Tallinna murega. Teatavasti keelati riigikogulaste osalemine kohalike volikogude töös kaheksa aasta eest just põhjusel, et pealinna volikogu istungite päevadel siirdus pool parlamentni pärastlõunal Toompea mäelt all-linna, kus Riigikogu istung jätkus linnavolikogu istungi nime all. Olukord oli pehmelt öeldes paranoline. Väiksemate linnade-valdades volikogude töövoimele või -atmosfäärile üksikute parlamendisaadikute osalus mingit negatiivset mõju ei avaldanud. Ent nagu Eestis tavasti, otustati kuradit välja ajada Peltsebuliga ja Tallinna karistamise tuhnas tehti ära kogu Eestile.

Siit tuleneb teine Tallinna paradoks. Väidan, et Tallinna linnavolnikud on oma linna rahvale märksa vähem tuntud kui nende kolleegid Värskas, Väätsal ja Viljandis. Selle põhjuseks ei ole mitte nende väiksem tööle pühendumine või asjatunlikkus. Põhjus peitub ühelt poolt Tallinna üheparteilises võimuses, kus rambivalgust jagub vaid juhile ja tema lähikondsetele, teiselt poolt aga Tallinna "kohaliku meedia" puudumises. Kui linna propagandakanalid välja arvata.

Ajakirjanikud hurjutavad erakondi selle eest, et nood ei soovi valimiskampaania ajal Tallinnas oma kohalikke tegijaid valimisnimekirjade esinumbriteks asetada ja sel moel tuntuks teha. Linnavolinike ja linnaosade halduskogude juhtide tuntuks peaks tekkima nelja aasta pikkuse töö tulemusel. Tean volinikke, kes oma tööd palehigis ja pühendunult teevad, võimalused selle töö sisu ja tulemust valijate ette tuua on paraku piiratud. Erinevalt maakonnalehtedest, kus kohalike linna- ja vallavolinike arvamuslood on vägagi hinnatud ja sagedased, on keeruline leida tava-alustel töötavaid ajakirjandusväljaandeid, kus pealinna volikogu liikmed saaksid end tuntuks väeldada.

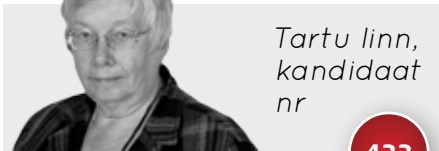
Kampaaniaperioodil on muidugi mõnevõrra paratamatut, et Tallinn kipub "suures" meedias muid kohalikke omavalitsusi ja nendes toimuvat debatti varjutama. Kahetsusväärselt kipub aga Tallinna valimisvältluse silusili teemasid seekord varjutama linnapeakandidaatide klounaad, kus meeriks pürgijad veeretavad ringi treilereid üks-teist halvustavate valimisloosungitega ja vaidlevad isekeski selle üle, kes neist on suurem korruptant.

Linnavalitsuses lокkavad avaliku raha kuritarvitused ei ole kellelegi üllatuseks, seega on neile ilma lahendusi pakkumata "tähelepantu juhtimine" väheviljakas tegevus. Korruptsiooni kirumise kõrval tasuks mõelda sellele, mida erilist on senine võimupartei suutnud teha ja lubada, et sada tuhat valijat on talle vaatamata suletud ja autokraatlikule valitsemisstiilile truuks jäänud, ning pakkuda just neis valdkondades terviklikumaid ja kestlikumaid lahendusi. Ma loodan koos pealinna merikandidaad Andres Anveltiga, et valija suudab poliitpalagani läbi näha ja eelistab neid kandidaate, kes arutlevad ajakirjanduslikult igavamat, kuid linnaelu jaoks olulisematel teemadel.

Kui Tallinnas läheb sotsiaaldemokraatide nimekirjas valimistele ligi kakssada kandidaati, siis üle Eesti astub meil võitlustulle pea tuhat seitsesada volikogudesse pürgijat. Me olemes tõsine jõud ja meil on ideid, mis aitavad Eesti elu uueks luua - Türil ja Tallinnas, Värskas ja Viljandis. Sotsiaaldemokraatide edu neil valimistel on auhind meile kõigile hea töö eest ja suur samm hoolivama ja inimkesksema Eesti suunas!

Sotsiaaldemokraat: Tiraaz: 7000 / Väljaandja: Sotsiaaldemokraatlik Erakond / Address: Ahtri 10A, Tallinn 10151Telefon: 611 6040 / Tellimine, kaastööd ja lisainfo: ajaleht@sotsidem.ee

Milleks valida?

Marju Lauristin

Tartu linnavolikogu liige

433

Just see küsimus on tänavustel kohalike omavalitsuste valimistel kõige olulisem. Kui me olemes selle enesele ära vastanud, on järgmine valik – keda valida - juba palju lihtsam.

Põhjendus miks mitte valida on ju küllaga. Järjest rohkem on Eestis inimesi, kes võivad lihtsalt vastata – mind poliitika üldse ei huvita. Milleks peaksin siis valima minema? Kuid kas see, millised kohaliku elu asjad vajavad paremini korraldamist või hoopis teisiti tegemist, teistmoodi otsustamist, neile tõesti korda ei lähe?

Teine hea põhjendus mitte valima minna on pettumus poliitikutes. Kuid kas me laseme südamerahuga oma valda või linna edasi valitseda inimestel, kellest kõik teavad, et nende otsused ei ole olnud kõige targemad või kõige ausamad? Võib aga olla ka vastupidi – me olemes oma linna ja valla asjaajamisega väga rahul, kuid kui me valima ei lähe, siis anname mõista, et meie toetusele siin loota ei saa ja teeme oma minnalaskmisega ukse lahti neile, keda me ise valitsemas näha ei taha.

Kas rahvas tahab muutusi?

Palju pahameelt on ära teeninud praegu Eestit valitsevad parteid. Kuid ainus võimalus neile nõ kollast kaarti näidata on minna valima ja anda oma toetus neile,

kellest on loota teistsugust, parteilistest survest ja kemplemisest vaba käitumist. Pidagem meeles, et valima mitte minnes toime vanašona kohaselt – vaikimine on nõusolek.

Üldist rahulolematust on äratanud praegune valimissüsteem. Ka Rahvakogu on oma otsused teinud ja näidanud teed, kuidas tuleks seda süsteemi muuta, et valija hääل pääseks tugavamini mõjule. Kuid nagu näeme, ei kiirusta Riigikogu Rahvakogu ettepanekute arvestamisega. Seejuures viitavad valitsevad poliitikud eelmiste valimiste tulemustele, mis olevatki andnud neile voli teha kõik otsused vaid omatahtsi, kodanike arvamus-
must eirates.

Asjad meie valdades ja linnades, kogu Eesti riigis ei muutu vaid arvamusküsitluste mõjul.

Arvamusküsitlused aga näitavad, et eelmiste valimiste ajaga võrreldes on valitsusparteid kaotanud nii palju toetust, et täna pole neil tegelikult enam rahva mandaati oma osuste peale surumiseks. Seetõttu paratamatult kujuneb kohalikest valimistest ka omamaoodi referendum selle kohta, kas rahvas tahab Eesti poliitikas muutusi või ei taha.

Aita Eestil areneda

Tartu Ülikoolis 2011. aasta lõpul tehtud uuringu tulemuste põhjal võin öelda, et kogu Eesti elanikkonna hulgas oli juba

siis ülekaalus seisukoht, et Eesti poliitika suund vajab tõsiseid muutusi. Seda arvas pea 80 protsenti elanikkonnast, samas kui senise poliitika jätkamist pidas õigeks vaid 20 protsenti. Arvestades aga 2012-2013 aastal valitsuserakondi raputanud skandaale, võib oletada, et praeguseks on muutuste soov veelgi tugevnenud.

Kuidas selles suhtes eristuvad erakondade pooldajad ja need, kellel "oma" erakonnaelistus puudub? Isegi valitsevate parteide valijaskonnas oli ülekaalus soov muutusteks. Siiski soovis toona üle 40 protsenti nendest senise poliitika jätkumist, samas kui sotside pooldajate seas oli muutuste soovijaid kokku 80 protsenti ja Keskerakonna valijatest aga üle poole. Kuidas aga arvavad need, kes parlamendierakondade seast oma valikut ei tee? Siingi soovis muutusi 80 protsenti, sh radikaalselt teistugust arengut 42 protsenti.

Kuid asjad meie valdades ja linnades, kogu Eesti riigis ei muutu vaid arvamusküsitluste mõjul. Seepärast kutsun kõiki, kes ei rahulda praegune poliitika, tulema ja valimistel oma suhtumist selgesti välja näitama. Andke oma hääл neile, kes võiksid Eesti praegust poliitikat teiseks teha. Olgu selleks mõni valimisliit, konkreetne kandidaat või ka erakond, kelle puhul võib märgata soovi muuta Eesti poliitika ausamaks, inimestele lähedasemaks ja rahva muredest hoolivamaks. Iga hääл on vajalik, et aidata nii oma kodukoha kui kogu Eesti areng välja ummikust, kuhu seitse aastat reformierakondlikku valitsemist selle on viinud. ●

Sammud rohelisema Tallinna suunas

Sirje Keevallik

Meteoroloogiaprofessor
TTÜ Meresüsteemide Instituut
Kandidaat Kristiines

Juba aastal 2004 toodi päevavalgele ohud, mis peituvad ohtlike veoste liikumises Ülemiste ja Kopli kaubajaamade vahel. Tõdeti, et ühe tsisternvaguni süttimine ja plahvatamine Koplis toob kaasa purustusi 800 meetri raadiuses. See tähendab, et kannatavad Kalamaja, Pelgulinna ja isegi Toompea. 2008. aasta juunis lubati, et Kopli kaubajaam lõpetab ohtlike veostega tegelemise sama aasta augustis. Ometi veerevad veel praegugi tsisternvagunid üle Telliskivi tänav.

2010. aastal tõdeti, et selliste veoste liikumine läbi Tallinna on vähenenud, aga selles mängib suurt osa ka majanduslangusest tingitud kaubavedude üldine vähenemine. Ent mis saab siis, kui majandus taastub? Ja tagasi alguse juurde tulles – katastroofiks piisab üheainsa tsisternvaguni plahvatusest. Seega on päevselge, et kaubajaam tuleb linna piiridest välja viia.

Hiljuti läbis ajakirjandust ettepanek avada Ülemiste järve kallas inimestele jalutamiseks ja järv suplemiseks. Selle

le tahaks küll kõigest väest vastu seista. Ülemiste järve vesi on niigi raskest olukorras, sest soistelt kallastelt jõuab sinna palju orgaanilisi aineid, lennukoridorist järve kohal ka suurelt maanteelt järve kõrval aga heitgaaside mürke. Kui nüüd eemaldada plangud ja lasta rahvas järve kaldale, suureneb saastumine nii hariliku prügi kui ka orgaaniliste ainetega oluliselt. Siis tuleb kvaliteetse joogivee saamiseks võtta kasutusele hirmkallid lisapuhastusseadmed. On sellel siis mõtet, kui Tallinnal on rohkesti teisi rohealasad ja mereäärseid supluskohti?

Atmosfääriüfusikuna olen pidevalt pidanud selgitama, et vähemasti Eesti oludes kahjustab kliima võimalik muutumine keskkonda vähem kui ülemäärane tarbimine, pakendamine, raiskamine ja saastamine. Prügimäed aina kasvavad ning vastutustundetud inimesed peidavad oma ehitus- ja olmeprahi metsa alla. 2008. aasta koristustalgutel "Teeme ära" võis jahmuda, kui palju on looduses sellist ebaseaduslikku rämpsut. Eestimaalt korjati sel päeval kokku oma 10 000 tonni prügi ja kahjuks võib arvata, et prahi vedamine metsa alla jätkub. Kui aga prügiveedu oleks tasuta, siis sellisel tegevusel kaoks mõte. ●

Ääremaastamine laastab ja saastab

Kaido Tamberg

Sangaste vallavanem
Sangaste valla kandidaat

Riigi juhtijate jaoks tundub Harjumaa-väline Eesti olevat lohisev mõisaköis. Mõni mõis ja las lohiseb see köis seni, kuni teine ots veel kinni püsib.Tuldagu Tallinnasse kokku ja asi vask! Mis aga juhtub laevaga, kui kõik reisijad ühele pardale vaalu vahitima jooksevad? Kui neerud ei rikahtakse, küll see valu varsti ka pähe jõuab.

Selleks, et riigilaevuke ühele pardale kokku jooksvast rahvast ümber ei läheks, ei saa laeva juhtimist jätta köielohistajatele. Vaja on näha ja näidata teravikpilti Eestist ning lõpetada valikuliste eduarvude klounaad. Statistilisel al koholismil on kohutav pohmell.

Ühest küljest on ääremaastumine globaalsete sugemetega protsess. Seda pöörab aeg ja arengud. Teine asi on kildkondlikust valitsemisest ja poliitilisest hetkekasust tulenev ääremaastamine. Seda saab pöörata ja seda peab pöörama! Mida siis teha?

Esiteks. Üheilbastuvate väärtushinnangute muutmine. Tarbimine pole see ainus jumal ja asjade kiire kättesaadavus peakriteerium. Riiklik reostusliitude kohustuseks. Augusti lõpust oktoobri keskpaigani toimuvad Eesti suuremates linnades sotsiaaldemokraatide majanduskonverentsid, kus saame üheskoos arutleda kohalike omavalitsuste paremate praktikate üle luua töö- ja ettevõtluskeskkonda. ●

106

1441

VALIJA MEELESPEA

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 2013

10. oktoober – 13. oktoober 2013

Toimub eelhääletamine maakonna valimiskomisjoni määratud jaoskonnas. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00.

10. oktoober – 16. oktoober 2013

Elektrooniline hääletamine algab 10. oktoobril kell 9.00 ja kestab 60-päevaringselt kuni hääletamise lõpuni 16. oktoobril kell 18.00.

14. oktoober - 16. oktoober 2013

Eelhääletamine toimub kõigis valimisjaoskondades kell 12.00 - 20.00. Toimub ka hääletamine väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda, sealhulgas valija asukohas ning kinnipidamiskohas.

20. oktoober 2013

VALIMISPÄEV! Hääletamine toimub kell 9.00 - 20.00. Toimub ka kodus hääletamine.

Hiljemalt 21. november 2013

Erakond, valimisliit ja üksikkandidaat esitab erakondade rahastamise järelevalve komisjonile aruande valimiskampaania kulude ja kasutatud vahendite päritolu kohta.

Inimesed tuleb poliitikatüdimusest lahti raputada

20. oktoobril toimuvad kõigis Eesti linnades ja valdades kohalike omavalitsuste volikogude valimised. Valimised on demokraatia tähtsündmus. Valimised annavad igale valijale õiguse ja võimaluse otustada, millise kursi tema koduvald või -linn peab järgneva nelja aasta jooksul võtma, mida alustatust jätkama, mida tegema teisti. Valimised on ka kohustus, sest rahval kui kõrgema võimu kandjal lasub vastutus oma kodukoha ja kodumaa saatuse eest.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna volikogu kutsub kõiki tulema 20. oktoobril valima, sest igatühe võimuses on muuta oma kodukoht paremaks ja elamisväärsemaks paigaks.

„Anna oma hääл tublile ja tuttavale kandidaadile, julgele viisoonile, meelepärasele maailmavaatele, usaldusväärsesele erakonnale või valimisliidule,“ seisab avalduses.

„Iga linn ja iga vald Eestis väärib parimat. Halvad juhid valitakse nende heade inimeste poolt, kes usuvad, et neist midagi ei sõltu ja kes jätvavad valimistel osalemata. Seepärast ära jätta kasutamata võimalust astuda esimene samm parema, targema, hoolivama Eesti poole. Muutus on võimalik – täna Sinu kodukohas, homme kogu Eestis!”

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esimehe Sven Mikseri sõnul on demokraatiale üheks suuremaks ohuks see, kui inimestes tekib tunne, et nende häälest nagunii midagi ei sõltu. Uskumus, et riiki, linna või valda juhitakse võimulolijate suva, mitte valijate ootuste ja soovide kohaselt, viib võõrandumiseni, rõhutas Mikser.

„Poliitikatüdimusest ja –väsimusest lahti raputamiseks tuleb ületada võõrandumine poliitikast kui millestki olemuslikult räpasest, kuhu on parem oma nina mitte pista,“ lausus Mikser. Vastutust võõrandumise ületamise eest kannavad koos valijatega ka erakonnad, valimisliidud ja kandidaadid, lisas sotsiaaldemokraatide juht.

Tema kinnitusel ei tähenda esindusdemokraatia seda, et valijatel saadud mandaat annaks valituile õiguse langetada järgneva nelja aasta jooksul otsuseid valijate eest. '

„Valitutel on kohustus valijaid kuulata ja kuulda võtta, nendega nõu pidada ja neilt nõu küsida,“ märkis Mikser.

Sotsiaaldemokraatide kinnitusel on meist igitühe võimuses muuta nii kohalikku kui üleriigilist poliitikat hoolivamaks, ausamaks ja avatumaks. Seda saab teha nii poliitilises otsustusprotsessis ise kaasa lüües kui ka väljendades kodaniku ja valijana nõudlikkust nende suhtes, kes on valitud otsuseid langetama ja ellu viima. ●

Sotsiaaldemokraat

N ¹⁰ .	Maakonna kesuses hääletamine 12.00 - 20.00	E-hääletamine valimis.ee	EELHÄLETAMINE	
R ¹¹ .				
L ¹² .				
P ¹³ .				
E ¹⁴ .	Jaoskonnas hääletamine 12.00 - 20.00	E-hääletamine valimis.ee	EELHÄLETAMINE	
T ¹⁵ .				
K ¹⁶ .				
N ¹⁷ .				
R ¹⁸ .	EELHÄLETAMIST EI TOIMU			
L ¹⁹ .				
P ^{20.10.2013}		VALIMISPÄEV		
Jaoskonnas hääletamine 9.00 - 20.00		Kodus hääletamine		

Andres Anvelt viib linnajuhtimise kodanikele lähemale

Sotsiaaldmeokraatide Tallinna linnapeakandidaat nr 1410 Andres Anvelt, tutvustab intervjuus Sotsiaaldemokraadile peamisi ideid pealinna muutmises avatumaks ning elamisväärsemaks.

Millised on sotside jaoks peamised murekohad ja lahendused Tallinna linnajuhtimises?

Suurimaks muutuseks, mida pealinnas planeerime, on otsustamise tagasi viimine linnaosade tasandile ehk rahvale lähemale. Kindlasti peaksid halduskogud otsustama investeeringute ja planeeringute üle ning samuti valima linnaosavanema.

Kindlasti tuleb anda kolmandale sektorile ja ettevõtetele võimalus suunata oma esindajad linnaosade komisjonidesse. Eelkõige on oluline, et esindatud saaksid arvamisi, olulised või suuremad tööandjad. See tagaks info kahesuunalise liikumise.

Samuti on sotside soov muuta linnajuhtimine moodsamaks. Näiteks luua nn ühe ametniku printsiip. See tähendab seda, et kui kodanik või ettevõtja pöördub ametniku poole, siis temaga tegeleb üks inimene, kes suhtleb vajadusel ise teiste ametnikega, mitte ei juhata kodanikku järgmise ametniku juurde.

Kas ja millise perioodi jooksul on sellised muutused linnajuhtimises reaalset teostatavad?

Linnajuhtimise ümberkorraldamine ja 2014. aasta eelarve prioriteetide ümbervaatamine on esimesed asjad, millega peale koalitsioonilepingu sõlmimist tegelema tuleb hakata. Linnajuhtimise ümberkorraldamine peab olema tehtud 2014. aasta jooksul, kuna see on aluseks paljudele teistele reformidele linnas.

Millised on sotside plaanid Tallinna linnaeeldetega?

Tallinna TV paneme koheselt müüki ja peatame selle tegevuse. Miks müüki? Põhjus lihtne. Tallinna TV on erinevaid kalleid rendilepinguid, mille tühistamine toob kaasa suured nõuded linna vastu. Samuti lõpetame ülelinalise lehe ja ülerigilise levikuga Pealinn ning Stolitza väljandmise. Tallinna enda meediakanaliteks ja linnakodanike informeerimiseks jäävad linnaosalehed ja veebikeskkond. Kokkuvõttes selles valdkonnas on neli miljonit eurot aastas.

Millised on sotside ideed seoses lasteadeade, alushariduse ja koolisüsteemiga?

Lasteadeade süsteem peaks olema paindlikum, sest demograafilisest laienemisest lähtuvalt saab peagi lasteaiakohtade puudusest koolikohtade puudus. Meie idee on ehitada uusi lasteae-
du ja võtta lasteaiaruumidena kasutusse konserveeritud koolihooneid. Näiteks saab seisva kooli ühe tiiva teha lasteaiaks ja vajadusel hiljem tagasi kooliks. See on uute hoonete ehitamisest paindlikum ja odavam.

Tähtsustame väga Tallinnas eelkooli ehk alushariduse andmist. Linn peab andma koolieelikele hea ja võrdväärsed ettevalmistuse kooliteeks ja seda tasuta ning kõigile kättesaadava alushariduse kaudu. Samuti saab linn kõvasti panustada teiste rahvuste eesti keele õppesse, et näiteks venekeelse põhilise kooli lõpetajad oskaksid eesti keelt tasemel, mis võimaldab neil vabalt suhelda ja õppida soovi korral ka eestikeelses gümnaasiumis. Teaduslikus keeles tähendab see keeleoskust B2 tasemel. See eeldab nii õpetajate kui õpilaste eesti keele täiendõpet. Piirkonnakoolid hakkavad tööle aga tõeliselt siis, kui koolide tase ühtlustub üle Tallinna. See eeldab tõsist koolipõhist reguleerimist linnavalitsuse poolt. Need koolid, mis maha jäävad, peavad saama tõsist tuge, nii materiaalselt kui ka metodoloogiliselt.

Kuidas parendada pealinna ühistranspordisüsteemi?

Tasuta ühistransport on Tallinnas juba olemas, nüüd tuleks see ühendada lähivaldadega ning integreerida ühtsesse süsteemi. Suur-Tallinna ideed ei tasu hääbeneda, väga paljud inimesed sõidavad pealinna ja lähivaldade vahel igapäevaselt. Nende mugavamaks liikumiseks tuleb ühistransport korraldada nii, et ühest linnaotsast teise jõudmiseks ei tuleks teha üle ühe ümberistumise. Kindlasti tuleb läbi viia Tallinna linnas-
tu liikumissuudat ning selle tulemustest lähtuvalt hakata ellu viima tulevikkua-
vaatavat liikluspoliitikat.

Millised on sotside plaanid kultuurivaldkonnas?

Esiteks, Kultuurikatla ehituse lõpuleviimine ja selle ühendamine üheks tervikuks nii linnahalli, patareikindluse kui Lennusadamaga.

Teiseks, kohustuse panemine avalikele ehitistele linnainimeste kultuurita-
astele arakasutamiseks sisekujunduses. Üheks ideeks on pakkuda linna ruume vana- ja kesklinnas soodsas rendid-
ga meie alustavatele kunstnikele nii ekspon-
eerimiseks kui ka oma teoste müügi-
ks. Teosed peavad olema ehad ja kodumaised, mitte Leedu merevaik. Põnevaks algatuseks oleks nõ linnasti-
pendiumi pakkumine Euroopa ja ka maailma tuntud loojatele, kirjanikele, heliloojatele, et meelitada neid teatud ajaks Tallinnasse oma teoseid looma. See oleks Tallinna tutvustamiseks hea algatus.

Millised arengud veel Tallinnas vajalikud on?

Ideaalis võiks prügi ladestamine liikuda järk järgult selleni, et tallinlane ei pea topelt maksma prügieo ja kütte eest. Tuleb tõsta linlaste teadlikkust

Vasakult sotside kandidaat linnavolikogu esimehe kohale Vadim Belobrovtsjev, Lasnamäe 1460, merikandi-
daat Andres Anvelt, Kesklinn 1410 ja sotside valik linnaosavanema kohale Jaak Juske, Põhja-Tallinn 1554.

prügisorteerimist ning korraldada prügievdu tasuta, kuna sorteeritud prügi hakatakse kasutama kütteks.

Murekohaks on ka linnaelu koondumine kesklinna ehk justkui ääremaa-
tumine Tallinnas, mis on tingitud sel-
lest, et viimaste aastate poliitika surub
pealinnalased kasti.

Teistel linnosadel peale Nõmme põ-
himõtteliselt puudub oma keskus. Lin-
na eesmärk peaks olema mitte tekitada
kihistumist ja linnosade omavahe-
list konkurentsi. Linnaosade tugeva-
maks muutmiseks tuleks anda neile
rohkem võimu ja otsustusõigust.

Mis on Sinu kui linnapeakandidaadi jaoks kõige südamelähedasem teema Tallinnas?

Minu jaoks on üheks südameläheda-
seks asjaks meie mereäär, sest see on
Tallinna uhkus, mis on unarusse jää-
nud. Kahjuks on see täna üks tükelda-
tud keskkond, kus puudub ühtne ter-
vik. Tahaks mereäärt, kuhu saaks uh-
kusega viia meie külalisi, nautida pro-
menaadi restoranis ja kohvikus mere-
linna melu, jalutada lennusadamasse
või endise patareikindluse muuseumi-

Sotsiaal- demokraate saad valida üle Eesti

Oled Vändras või Viljandis, Türil või Tapal, sotse on võimalik valida 95 nimekirjas üle Eesti. Vaata milline on sotside arvates põletavaim teema sinu maakonnas ning millistes ringkondades oma hääle sotsiaaldemokraatidele anda saad.

137

Harjumaa

Urve Palo, Riigikogu liige
Viimsi vald, kandidaat nr 137

Harju maakonnas on 24 omavalitsusüksust. Kõik need on omamoodi erilised. Siiski joonistub esile kaks suu-
remat probleemide valdkonda. Esiteks valmistab ini-
mestele muret nii vallasene ühistranspordikorraldus
kui ka ühenduvused Tallinnaga. Sestap lubavad sot-
siaaldemokraadid selle teema luubi alla võtta. Teise
probleemina võib välja tuua lasteaiakohtade puuduse.
Eriti alla kolmeaastastele lastele. Sotsiaaldemokraadid
tähtsustavad kõrgelt kvaliteetse alushariduse kätte-
saadavust, nii et olen veendunud, et nendes valdades,
kus me võimul oleme, rajatakse juurde nii uusi laste-
aiakohti kui ka paranevad inimeste töötingimused.

Sotse saad Harjumaal valida
järgmistes omavalitsustes:
Harku, Jõeähtme, Keila linn, Kernu, Kiili, Kose,
Maardu, Padise, Paldiski, Rae, Saku, Saue vald,
Saue linn, Vasalemma, Viimsi

101

Hiiumaa

Ivo Eesmaa
Hiiu vald, kandidaat nr 101

Hiiumaa tõsisem probleem on usaldamatus. Räägi-
me koostööst, paraku igaüks oma mätta otsast ja nii
ei suudeta kokku leppida pea mitte milleski. Väga kee-
ruline on olnud viimastel aastatel kokku leppida asja-
des, mis Hiiumaad kui tervikut puudutavad, olgu tegu
bussigrافیku, vastastikuse arvlamise, koolivõrgu
korramise või valdade ühinemisega.

See ei vii kuhugi. Või õigemini – viib, aga mitte sin-
na, kuhu vaja. Ja rahvast jääb aina vähemaks...

Minu sõnum – usaldagem kõigepealt iseennast ja
enda valikuid, usaldagem teisi enda kõrval, usalda-
gem enda valitud, usaldagem oma riiki. Andkem iga-
üks oma panus, siis on meid kedadel samapalju kui
täna, muidu mitte. Usaldagem!

Sotse saad Hiiumaal valida
järgmistes omavalitsustes:
Hiiu vald

224

Ida-Virumaa

Jevgeni Ossinovski, Riigikogu liige
Narva linn, kandidaat nr 224

Ida-Virumaa on mitmes mõttes eripärane piirkond ning
vajab riigi poliitilise juhtkonna senisest suuremat tähe-
lepanu. On kahetsusväärne, et Eesti erakondade jaoks
ei ole see regioon olnud siiani piisavalt prioriteetne. See
on kaasa toonud korruptsiooni, onupojapoliitika ja liht-
salt stagnatsiooni.

Neil valimistel pööravad sotsiaaldemokraadid uue le-
hekülje – kui eelmistel valimistel sai SDE poolt hääleta-
da vaid Narvas, siis neil valimistel oleme oma nimekirja-
ga väljas kokku üheksas omavalitsuses, sealhulgas kõi-
gis suuremates linnades. Võitleme kõikjal ausama, de-
mokraatlikuma ja hoolivama Ida-Virumaa eest!

Sotse saad Ida-Virumaal valida
järgmistes omavalitsustes:
Avinurme, Jõhvi, Kohtla, Kohtla-Järve, Lüganeuse,
Narva, Narva-Jõesuu, Sillamäe, Vaivara

116

Jõgevamaa

Jüri Morozov, Saare vallavanem
Saare vald, kandidaat nr 116

Valitsuse olematu regionaalpoliitika suretab maakon-
nad välja. Viimased uuringud näitavad väljaspool suu-
ri keskusi asuvate piirkondade hääbumist. Rahvasti-
ku arv väheneb, ettevõtted siplevad tööjõupuuduses,
suletakse koole, omavalitsustele pandud kohustuste
täitmiseks puudub raha, rahvas vaesub. Ei saa usal-
dada peaministrit, kes erinevate numbritega opereer-
ides kuvab pildi Eestist kui heaoluriigist. Paljud noo-
red ja keskealised jõgevamaalased, leidmata kodu-
kandis tööd, teenivad perele leiba välismaal. Sageda-
sed on juhtumid, kus koos ühe vanemaga kolib lõ-
puks kogu pere võõrsile. Meie ei saa seda lubada!

Sotse saad Jõgevamaal valida
järgmistes omavalitsustes:
Jõgeva vald, Jõgeva, Pajusi, Pala, Palamuse, Puur-
mani, Põltsamaa vald, Põltsamaa linn, Saare, Tabivere

101

Järvamaa

Jarno Laur, Väätsa vallavanem
Väätsa vald, kandidaat nr 101

Järvamaa tuleviku võtmeküsimus on ääremaastumise peatamine. Piirkonna jätkusuutlikkuse tagavad meie arvates kolm sammast – elukeskkond, kus inimestele meeldib ja on turvaline elada; töökohad ja võimalused tegeleda ettevõtlusega ning konkurentsivõimelised avalikud teenused – hea lasteaed, kool, sportimis- ja kultuuriharrastamise võimalused. Soovime kujundada Järvamaast elukeskkonna, kuhu tullaakse mitte ainult lapsi kasvatama või pensionipõlve veetma, vaid ka põnevad tööd tegema. Sotsiaaldemokraadid peavad oluliseks leida tasakaal erinevate huvide vahel nii, et kõik saaksid edeneda ja keegi ei jääks hooleta.

Sotse saad Järvamaal valida järgmistes omavalitsustes:
Ambla, Imavere, Järva-Jaani, Koigi, Paide linn, Roosna-Alliku, Türi vald, Väätsa

133

Läänemaa

Neeme Suur, Riigikogu liige,
Lääne-Nigula vald, kandidaat nr 133

Alustame algusest. Sotsiaaldemokraadid lähevad Läänemaal välja kolme nimekirjaga. Eelmistel, 2009. aasta valimistel oli meil kaks – Haapsalu ja Lihula nimekirjad. Seekord on lisandunud SDE nimekiri uues, Risti, Taebla ja Oru ühinemisel tekkivas Lääne-Nigula vallas. Sotsiaaldemokraatide tähelepanu all Läänemaal on lapsed, haridus ja töökohad. Aga mitte sellest ei tule meil alustada. Meil tuleb alustada algusest – ehk demokraatiast. Kõigis kolmes omavalitsuses, kus SDE nimekiri on välja pandud, on demokraatia tugevdamine meie üks esimesi ülesandeid ja kindel lubadus. Valitsemiskultuuri tõstmine, volikogu ja tema komisjonide rolli tõstmine, kodanike, kodanikeühenduste ja asu- miseltside kaasamine – need on küsimused, millest tuleb pihta hakata.

Sotse saad Läänemaal valida järgmistes omavalitsustes:
Haapsalu, Lihula vald, Lääne-Nigula

171

Lääne-Virumaa

Rannar Vassiljev, Riigikogu liige
Rakvere linn, kandidaat nr 171

Lääne-Virumaa on hea asukohaga ning üsna korralike transpordivõimalustega maakond, kus on paljut naudid nii kohalikul kui külasel. Siiski on ka meil peamine mure rahvastiku väljaränne nii Tallinnasse kui ka piiri taha ning atraktiivsete töökohtade vähesus. Kuigi regionaalpoliitika võti on ennekõike valitsuse käes, on ka kohaliku omavalitsuste tasandil võimalik mõistlikult majandades ning juhtides, oma linna ja valda atraktiivseks muuta. Kahes maakonna suurimas omavalitsuses – Rakveres ja Tapal – on kahjuks viimased aastad, mil sotsid võimult tõrjutud, rahaasjad käest lastud, mis teeb meil järgmisel neljal aastal eeluuliseks. Kuid lubame anda endast parima.

Sotse saad Lääne-Virumaal valida järgmistes omavalitsustes:
Haljala, Kunda, Laekvere, Rakke, Rakvere vald, Rakvere linn, Tapa vald, Vihula, Vinni, Viru-Nigula

109

Põlvamaa

Raul Kudre, Värska vallavanem
Värska vald, kandidaat nr 109

Kagu-Eesti üheks suurimaks probleemiks on rahvastiku vähenemine ja vananemine. Noored lahkuvad linna või välismaale, kohapealne elanikkond vananeb. Mida me saame kohapeal ise ära teha? Mitmed omavalitsused on kaasa löönud Maale-elama projektis, arendanud maineüritusi või teinud ise erinevaid pakumisi valdadesse tulijatele. Kohapeal üritatakse luua kõik võimalused, et inimesed ei lahkuks kodukohast ja tuleksid maale elama. Valla ametnikud tegelevad kinnisvara halduritena, lapsehoidjatena, äripindade ehitajatena, mööbli transportijatena jne. Kohati kannatab selle all ametniku töö.

Mida võiks riik selleks teha? Luua lihtsaid ja selgelt toimivaid programme maaelu toetuseks. Võtma maal elajatelt maha pideva himu erinevate reformikavade ees. Lähimõeldult looma soodsamad tingimused maapiirkondade ettevõtjatele maksuerisuse abil.

Targalt riiki juhtides ja kohapeal lähimõeldult tegutsedes saame maaelu väärtustada ja tagada väärtustel põhineva maaelu jätkamise.

123

Raplamaa

Tõnis Blank
Kehtna vald, andidaat nr 123

Raplamaa suuremate probleemkohtadest nimetaksin kaks. Esiteks, omavalitsuste sihtasutusena tegutsavat Rapla Maakonnahaiglat tahetakse taas reorganiseerida. Valitseb ebastabiilne ja peataolek. Tuleb võidelda haigla säilimisest eest üldhaiglana. Lahenduse peab pakkuma omavalitsusliidu uus meeskond. Teiseks, võiks arvata, et Rail Baltic on tee progressile. Kuid, mis on sellise progressi hind? Pakutud trassivalikud on tekitanud palju segadust, selgusetust ja vastusteta küsimusi. Uus tee ei tohi lõhkuda maad, kogukondi, ettevõtlust ega loodust!

Sotse saad Raplamaal valida järgmistes omavalitsustes:
Kehtna, Kohila, Märjamaa, Raikküla, Rapla vald

182

Saaremaa

Hannes Hanso
Kuressaare linn, kandidaat nr 182

Kõige põletavam probleem on inimeste lahkumine Saaremaalt, kuna ei ole tasuvaid töökohti. Ei usu, et siit lahkutaks põhjusel, et meil on kehvad teed või lasteaiaid ja koolimajad pole tasemel. Samuti ei ole inimeste äramineku põhjuseks räämas rahvamajad, spordihooned või liikumisrajad. Vastupidi, need on meil ühed parimad. Lisaks on Saaremaal turvaline ja puhas. Põhjus on ennekõike motiveeriva töö puudus. Tahaks loota, et kuressaarlased suudavad linna tulevikku käsitlevates küsimustes vaadata natuke kaugemale. Küsimused nagu palkade tõstmine ja lasteadeade remontimine on kahtlemata olulised. Ka meie plaanimeid. Raske on aru saada, miks 17 aastat linna võimu juures olnud erakond nende asjadega nii kaua oodanud on. Paraku aga ei ole see strateegia, millega Kuressaare soodsa investeerimiskeskonnana ja tasuvate töökohtade loojana pildile tuua. Kuidas lahendada loosungid noorte saarelt lahkumise teema? Meie tahame kõlavate loosungite asemel pakkuda linnaile ka sisult uut juhtimisstiili.

Sotse saad Saaremaal valida järgmistes omavalitsustes:
Kaarma, Kuressaare, Pihlta, Põide, Torgu

346

Tartu linn

Heljo Pikhof, Riigikogu liige
Tartu linn, kandidaat nr 346

Tartus napib lasteaiakohti, eriti terav on see probleem sõimealiste ning 3- ja 4-aastaste laste puhul. Kui aga last pole kuhugile jätta, ei saa lapsevanem ei õpingutele pühenduda ega tööl käia. Suur hulk linna lasteade on väga kehvast seisust. Loomne juurde linna lasteaiakohti ja remondime olemasolevaid; toetame nende perede lastehoidu, kelle laps pole pääsenud munitsipaallasteade.

Kahjuks ei vasta ka paljude koolide õpikeskkond vajalikule tasemele. Koolimajad vajavad remonti ja kaasajastamist. Meie eesmärk on kõigi Tartu põhikoolide muutmise head haridust andvateks koolideks, see tähendab ühtlast panustamist kõikide koolide arendamisse. Erilist rõhku paneme põhikoolide võimlate ja riietusruumide, tööõpetuse ja loodusainete kabinetti- de kaasajastamisele.

107

Viljandimaa

Erich Palm
Viljandi linn, kandidaat nr 107

Volikogu liikmete väljakuulutamisega valimiskomisjoni poolt saab ümber Viljandi loodud uus vald. Vallakodaniku jaoks on kõige tähtsam, kas talvel lund lükatakse, lasteaiaid ja koolid töötavad, toetusi makstakse? Sotsiaaldemokraatidel on suurte kogemustega inimesed, kes suudavad valla elu nii korraldada, et kõikjal vallas on võimalik väärilt elada. Lähtume valla juhtimisel inimeste vajadustest, mitte poliitilisest ärapanemisest. Partnerlus ja avatud valitsemine on meie põhimõtted. Toetades sotsiaaldemokraate, elab ka su küla.

Sotse saad Viljandimaal valida järgmistes omavalitsustes:
Viljandi linn, Viljandi vald, Võhma

101

Tartumaa

Priit Lomp, Haaslava vallavanem
Haaslava vald, kandidaat nr 101

Meie jaoks on oluline, et säiliks tarkust toitev Tartumaa. Järgnevat aastate suurimaks küsimuseks Tartumaal on maakonna koolivõrk. Mõnel pool tuleb teha raskeid otsuseid, mida valitsevad võimud enne valimisi ei ole häältekaotuse hirmus teinud. Sotsiaaldemokraadid kandideerivad nii erakonna nime all kui ka kohalikes valimisliitudes ja on valmis üheskoos kogukonnaga tegema kohtadel ka keerulisi otsuseid. Otsuste tegemise tuhinas ei unusta me kaasata nii kooliperet kui ka kohalikke elanikke.

Sotse saad Tartumaal valida järgmistes omavalitsustes:
Elva, Konguta, Luunja, Meeksi, Nõo, Rannu, Tartu vald, Tartu linn, Tähtvere, Ülenurme

171

Valgamaa

Meeli Tuubel,
Valga linn, kandidaat nr 171

Riik tahab Valgamaalt ära kolida. Riigiametid kuhjatakse suurlinnadesse, kuigi e-riik võimaldaks tööd teha igas Eesti nurgas. Koolide, haiglate, tuletõrjajate ja politseinike olemasolu ei peeta siin oluliseks. Omavalitsused on aga ministeeriumite jõupositsiooni löa otsas. Haldusreformist ilma riigireformita ei tohiks üldse rääkida, omavalitsuse ja riigi omavahelised suhted tuleb korraldada. Euroopa Liidu tööjõu ja teenuste vaba liikumine, mis piirialal kõige elavam, on takerdunud Eest- i endine reeglitesse.

Sotse saad Valgamaal valida järgmistes omavalitsustes:
Helme, Sangaste, Tõlliste, Valga

102

Pärnumaa

Valter Parve
Pärnu linn, kandidaat nr 102

Pärnu suurimateks probleemkohtadeks on see, et otustajad ei vastuta. Volikogus puudub hääletusest nimelist osavõttu salvestav automaatika ja nii on anonümsuse varjus võimalik linnale kahju teha. Ebapadevate töötajate avalikku ametisse võtmisega ei kaasne personaalsed/erakondlikku vastutust tagajärgede eest. Mureks on ka vähene kaasamine. Otsustamise erinevates faasides jääb osalemisest ikka veel kõrvale neid huvigruppe, keda tagajärjed puudutavad. Samuti toimub kohati läbipaistmatu kulutamine.

Sotse saad Pärnumaal valida järgmistes omavalitsustes:
Audru, Pärnu, Tootsi, Vändra

125

Võrumaa

Inara Luigas, Riigikogu liige
Võru linn, kandidaat nr 125

Pole just paljudele linnadele antud õnne pesitseda nii lähedal nii suurele turule nagu Venemaa. Kagu-Eestil, sealhulgas Võrul, on see õnn olemas. Turu olemasolu pärast kisklevad riigid ja piirkonnad, sest sellest algab ettevõtluse areng ja tekivad töökohad, luuakse heaolu inimestele ja suureneb omavalitsuste tulubaas. Euroopa Liit loob direktiividega võimaluse koostöö arenguks kujundada kohalik piiriliiklus ja üle minna viisavabale piiriületuslubade süsteemile; direktiividest lähtudes võib tuua maksuvabalt Venemaalt oma tarbeks sõiduki standardses kütusepaagis kütust üks kord nädalas. Kui lisada juurde piiriületusel vastuoluliste ootelade tasude kaotamine, kasvavad Kagu-Eesti elanikele võimalused arengukoostööks veelgi. Tunnistame siiralt, et just nende seisukohtade eest seisamegi!

Ivari Padar kogub lugusid isetehtud traktoritest

Ivari Padar talurahva laadal.

Ivari Padar
Euroopa Parlamendi liige
Tallinna kesklinna kandidaat

Estimaal ringi sõites torkavad siin-seal ikka silma suured vanaraua kokkuostupunktid. Oma praktilise silmaga püüan alati üle vaadata, mida vanarauaks ka tuuakse. Sügava kahetsusega tuleb tunnistada, et näen palju sellist, mille koht oleks minu kui ajaloolase meelest pigem muuseumis.

Aga elu on elu ning eks igaüks otsusta ise, mis ta oma varaga teeb. Üks, mis eriti teravalt silma on jäänud, on vanaraua kokkuostupunktid redutavad endisaegsed põllutööriistad ja isetehtud traktorid, mis pole sugugi üksnes tükk metalli, vaid räägivad hingesutatud lugusid möödunud aegadest ning meenutavad meile, kui võrd absurdne oli möödunud totalitaarne kommunism.

Kui Leonid Brežnevi ajal veeti Nõukogude Liidus suurt toitusprogrammi, millega püüti suure impeeriumi majanduslikke mõõdalaske leevendada, siis igas Eesti majapidamises tegeleti samal ajal perekeskse toitusprogrammiga: maal elavad sugulased toitsid nii ennast kui ka linnas elavaid lähedasi, sest poes ju miskit saada polnud. Nii hoiti hinges ennast ja armastati oma maad.

Et hobused olid viidud kolhoosidesse ning poest traktorit soetada polnud võimalik, siis oli ilmselge, et inimestel tuli endal olla nutikas, kuidas maad harida. Nii ongi mõnekümnel aastal meie ja me lähedaste põldusid harinud kõige eriskummalisemad insenerilahendused, mida valmistati kõige kummalisemal moel – ka võimu tagant virutades – hangitud materjalidest. Paljudes peredes on need kui legendid, neid seostatakse kartulivõtu ja -panekuga ning kõikide perekondlike tähtpäevadega.

Elu läheb edasi ja peale kasvavad uued põlvkonnad, kes neid aegu ei mäleta ning kelle arvates on tegu üksnes kuurinurgas roostetava vanarauaga. Siit ka minu, Eesti noortalunike ja Eesti Põllumajandusmuuseumi üleskutse – kui teie hoovis seisab selline väärrika ajaloo riistapuu ning puudub plaan seda muuseumile annetada (väljaostuks neil raha paraku napib) ning eriti, kui mölgutate mõtet viia see vanaraua kokkuostu, siis jäädvustage see vana raudruun pildile ja tähendage üles selle masinaga kaasas käiv teile teadaolev legend: kes selle tegi, millal, kes ja kus seda kasutas ja nii edasi. Teie perekonna legende ja raudruunade fotosid ootan e-posti aadressil ivari.padar@gmail.com.

Nii jäädvustame üheskoos õige värviküllase lehekülje meie esivanemate tegemistest ja seeläbi Eesti lähiajaloo.

Ristsõna

	Jõe ülem...	Küllaltki, üpris	Tuletorn Hiiumaal	I am, he ...	Meeter	Ohmu	Aparell	Igihaljas pöösas-taim	Rahvuslik muusika-riist Kesk-Aasias ja Kaukaasias	Tähtsaim mantra	Tööriist
	SDE volikogu juhataja (en. + n.)										
Koostisosa					Välja kan-natama Kolhooside Ehitus-kontor						
On siis?				Väljapoole kaardus Neti-lehekülg						Sekund Nõdra-meelne	
Püüe						Kasskaru Vorstisort					
Siimens		Müürisegu Riigikogu SDE frakt-siooni liige					... on terviseks Virk, usin				
	Pagari-toode Kõver mõök				Aabeli isa Müüser						Kaitse, eestkoste
Jordan University			VASTUS Krossirada Elva lähistel						2 x täht Mehenimi		
Mulk				Arapp, reid ... culpa							
Löökpilli-mängija								Industrial training institute Astaat			
Aasta		Supivedelik Lauseliige					... praeteriti Jood				
Välis-möötmed									Edward		
Araabia mehenimi				SDE juhatusel liige							
Number											
	Lämmi Mäestik P.-Aafrikas										
Amper		Haridus-ministee-rium Vilets eluase									
Pakend											
"Loomingu Raamatu-kogu"			Ehk F. Tuglase toimetatud ajakiri		Valus!	Riigikogu SDE frakt-siooni liige		... piiskopi-linnus (Lätis)	Energia-salvesti	Noot	Lill
Turuplats V.-Kreekas							Kande-tarind Varn				
Kurb (inglise k.)				Midagi õhinal tegev ... te, nad							
	Samuel Magma				Tagavara Ilutaim					Tesla Nalja-hammas	
Liiter		VASTUS jätkub Autorile omane ku-jutuslaad							Physical education Paadi järel veetav lant		
...täitja				Fokist ees-pool aset-sev puri Ometigi							
Usueitaja							Türgi ohvit-seriitil Ebakvali-teetne toodang				Laeva meeskonna ühiselu-ruum
Alkohoolne jook						SDE juhatusel liige Tee lahti!					
Laisik			Laeva või paadi ribi Elektrooni-kafirma				Laht põhja-rannikul Naisenimi				
	Naisenimi 2 x täht				Imetaja United Kingdom					Tund Esmaspäev	
R naaber		Sisalik ...särk							Eesti Vabariik		
Kindla-meelne isik						... Klux Klan					